

Red: Arne Borg

Barn och separationer

Föreningen Sveriges Socialchefer tillsatte vid sitt årsmöte hösten 1983 en arbetsgrupp om barns uppväxtvillkor. En av de uppgifter arbetsgruppen först bearbetade var frågan om barn och separationer och då i första hand frågan om de separationer som föranleds av samhällsin- gripande. Som en del i detta arbete anordnades ett seminarium den 10-11 maj 1984.

Under 1983 fördes en mycket för- virrad debatt här i landet om omhän- dertaganden av barn. Uppgifter fö- rekom om att tvångsomhändertaga- nden av barn skulle ske på lösa grunder och i stor omfattning. Den- na debatt hade då också internatio- nella utvecklingar och Sverige fram- stod som ett land där samhället tvångsomhändertog barn för att uppföstra dem i statens regi. För- eningen Sveriges Socialchefer fann det angeläget att medverka till att en saklig och också självkritisk debatt kom till stånd kring dessa frågor.

De ingripanden från samhällets sida, som leder till att barn tvångs- mässigt skiljs från sina föräldrar un- der kortare eller längre tid, är myc- ket allvarliga frågor. För den enskil- de socialarbetaren innebär arbetet i familjer där tvångsomhändertagan- den av barn kan bli aktuella något av de svåraste uppgifterna inom socialt arbete. För dem som ska fatta beslu- ten är avgörandet oftast förenat med en känsla av att tvingas välja mellan "två onda ting". Omhändertas bar-

net finns risk för negativa verkning- ar av separationer. Blir barnet kvar i familjen finns risk för ex vis fortsatt vanvård, försummelse eller miss- handel. Oavsett vilket beslutet blir är det mycket avgörande för främst barnets men också föräldrarnas fort- satta livssituation.

Det är viktigt att det förs en debatt kring samhällets ingripanden när det gäller barn. Lika viktigt är att debat- ten sker under seriösa former. Det krävs fördjupade kunskaper om barns villkor hos dem som arbetar med dessa frågor. Denna fördjupade kunskap måste bygga på en fortsatt forskning om barns uppväxtvillkor. En forskning som kan hjälpa oss att få ökade kunskaper om vad som händer i samband med barns separa- tioner från föräldrarna men också vad som händer om separationen underlåts när skäl för detta kan tän- kas finnas. Dessa frågor är också moraliska och politiska. Vad ska samhället tillåta att barnen får utsät- tas för? När måste föräldrarnas rätt att fostra och vårda sina barn be- gränsas?

Föreningen Sveriges Socialchefer finner det angeläget att på olika sätt stimulera till en samsad debatt kring dessa frågor. Föreningen vill också betona det viktiga i att forsknings- och utvecklingsarbete på detta om- råde får en ökad prioritet. Samtidigt är det nödvändigt att socialtjänsten också försöker sprida information om grunderna för samhällets ingri- panden i dessa ärenden. Samhället måste ge klara uttryck för i vilka situationer och på vilka grunder in- gripanden sker. Samhället måste göra klart att det inte accepterar att barn utsätts för grymhet, vanvård och utnyttjande.

Det svenska samhället har i många stycken en mycket positiv hållning till barn och till barns upp- växtvillkor. Det har en lagstiftning som tillvaratar barnens rätt i sam-hället. Det är viktigt att inte tillfäl- liga opinioner får innebära att bar- nens rätt till en positiv uppväxtmiljö och rätt till skydd mot misshandel

och vanvård eftersätts. Samtidigt är det lika viktigt att inte tillfälliga opi- nioner får innebära att barnen skiljs från sina föräldrar på ett sådant sätt att det finns risk för rättsövergrepp och risk för att barnen skadas ge- nom att de för barnet oerhört viktiga relationerna till dess föräldrar onö- digtvis bryts. Detta kräver en själv- kritisk hållning hos de samhällsorg- an som har ansvaret i dessa frågor. Denna självkritiska hållning måste leda till en strävan att fördjupa kun- skaperna och utveckla de arbetsme- toder som tillämpas. Samtidigt mäs- te en osaklig debatt som vill miss- tänkliggöra det för barnen så viktiga arbetet med skärpa tillbakavisas.

Material från seminariet och för- eningsarbetet hittills har nu doku- menterats i en rapport, vilken ger en allsidig belysning av de frågeställ- ningar som är aktuella. Det är för- eningens förhoppning att rapporten ska få en god spridning och kunna användas i de diskussioner som för- eningen hoppas på ett seriöst sätt ska fortsätta.

Socialtjänstens struktur- påverkande insatser – en idépromemoria

Inom föreningen har även en idépro- memoria om "Socialtjänstens struk- turpåverkande insatser" färdig- ställts.

Denna har utarbetats av en ar- betsgrupp inom föreningen. Arbets- gruppen uttalar att promemorian skall ses som ett bidrag för en vidare utveckling av diskussionen om so- cialtjänstens strukturlpåverkande in- satser. I promemorian beskrivs vad som enligt socialtjänstlagen menas med strukturlnriktade insatser. Det görs en analys av begreppet struktur och samhällsstruktur och en mängd frågeställningar berörs i anledning av socialtjänstens uppgift att påver- ka samhällsstrukturen. De övergri- pande målen definieras. Slutligen tas även frågan om konflikt upp.

Föreningen anser att denna idé- promemoria är ett fint inlägg i dis- kussionen om vidare utveckling av

målen och arbetet med dessa frågor.

Båda dessa rapporter kostar 25:– exkl porto och kan beställas från Föreningen Sveriges Socialchefer, c/o socialförvaltningen, rum 1607, 106 64 Stockholm, tel 08/58 85 04.

Det nya tjänstesamhället

var temat på ett seminarium som föreningen nyligen arrangerade i Stockholm. Seminariet behandlade bla Anders Forsmans bok med titeln *Det nya tjänstesamhället*. Den bok kan beställas för 65:– exkl porto från föreningen.

Föreningen anser att detta är en angelägen bok. Anders Forsman är ekonomisk historiker med den offentliga sektorns utveckling som specialitet. Han har under lång tid medverkat i föreningens ekonomigrupp.

Boken är bla en stridsskrift till försvar för den offentliga sektorn och kvinnornas rätt till förvärvsarbete. Den innehåller även några funderingar kring den alldeles centrala frågan om statsmaktens nödvändiga begränsning.

Att känna igen MBD-barn

BILLE och BRIEDITIS

MDB-barn. Några erfarenheter från Folke Bernadottehemmet.

Skolöverstyrelsen och Liber Utbildningsförlag 1984

Denna bok på 122 sidor som ingår i serien *Skola i utveckling* vill hjälpa

läsaren att i förskola och skola känna igen barn med lätta perceptuella och motoriska svårigheter. Tyngdpunkten i boken ligger på de pedagogiska aspekterna.

I ett av bokens första kapitel ges en förnämlig introduktion till perceptionsbegreppet. En rik exempel-samling ger läsaren en nyanserad bild av de mångfacetterade problem som kan bli konsekvensen av perceptuella avvikelser. Vid MBD föreligger störningar i den senso-motoriska samordningen och hur dessa i samspel med sociala och emotionella faktorer påverkar personlighetsutvecklingen diskuteras också.

I nästa kapitel följer en kortfattad beskrivning av ett forskningsprojekt man genomfört vid Folke Bernadottehemmet (FBH) i Uppsala. FBH är barnhabiliteringsavdelningen vid barnmedicinska kliniken, Akademiska sjukhuset och tillika en regionshabiliteringsavdelning i Uppsala-Örebro sjukvårdsregion. I projektet har man bla kommit fram till att ett par grundtyper av MBD kan urskiljas men att blandningsformer är ofta förekommande.

I ett av bokens sista kapitel: "Vad kan vi göra i skolan?" får läsaren tillfälle att ta del av författarnas mångåriga erfarenheter av pedagogiskt arbete med MBD-barn. Läraren måste alltid tillsammans med sin elev alltid söka individuella lösningar när, individuella svårigheter med skolarbete och inläring föreligger men visst finns det "fallgropar" som bör kunna undvikas tex efter läsning av denna bok.

I flera bildserier illustreras hur MBD-barnens motoriska avvikelser kan te sig i olika vardagliga situationer och aktiviteter. Att tecknaren har lyckats fånga det essentiella i dessa barns motoriska problem bidrar ytterligare till att öka bokens läsvärde. Den rekommenderas varmt till personer verksamma inom elevvård, barn- och skolhälsovård, barn- och ungdomspsykiatri samt barnmedicin.

Finn Rasmussen

Studiemetodik och grundläggande forskningsmetodik för vårdområdet

BERTIL CARLSSON

Grundläggande forskningsmetodik för vårdvetenskap och beteendevetenskap

Almqvist & Wiksell, Stockholm 1984, 181 s

BO BJELVENHAMMAR

Studiemetodik för vårdinriktade utbildningar

LiberYrkesutbildning, Stockholm 1983, 78 s

Två recensionsböcker kom i min hand. Den ena vill ge kunskaper inom grundläggande forskningsmetodik, den andra är en vägledning i studiemetodik. Båda vänder sig till studerandegrupper i högskolan, med särskild adress till dem som är inriktade mot vårdområdet. Även om de båda böckernas syften inte helt överensstämmer finns det många beröringspunkter beträffande deras innehåll. En gemensam presentation kan vara på sin plats.

Grundläggande forskningsmetodik för vårdvetenskap och beteendevetenskap är författad av Bertil Carlsson, fil dr och universitetslektor i pedagogik vid högskolan i Växjö, där han också är vetenskaplig handledare för forskningsprogrammet Kommunikationsproblem på vårdområdet. Boken har vuxit fram ur hans undervisning i forskningsmetodik och huvuddelen av den ägnas åt de olika stegen i en empirisk undersökning. Inledningsvis ges en översikt över svensk forskningsorganisation och de synsätt som ligger bakom vetenskapligt arbete. I ett avslutande kapitel behandlas undersökningsrapportens utformning. Boken är försedd med en litteraturlista och ett sakregister.

Bertil Carlsson definierar forskning som problemlösning genom ett